

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani è Societate Iesv Philosophvs Christianvs

Scribanius, Carolus

Neobvrgi. Ad Danubium, 1618

Cap. III. Palatia, Agri, Opes. Inualidum fundamentum cælo, cui conditus
homo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46524](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46524)

mento rapiendum? cogita contigisse plurimis, posse & tibi. Si restiteris, teque obduraueris aduersus illas Sirenium voces, premia cogita nullo fine ponenda, poenas felici fuga eternum abactas; Christum beneuolentiae dexteram protendentem, amplectentem, intimisque amoris nexibus sibi colligantem, adeoque totum se in te teque in seipsum totum beata metamorphosi transmutantem.

CAPVT III

PALATIA, AGRI, OPES. *Quantum ab his sperare debeat, quam validè inniti, hic videbis. Disces momentum saepe inter surgentia coelo rella, & vilem interiacuisse cinerem. Vt vetus dictum sit Campus vbi Troia fuit, veterisq; ramalia fagi: vbi regna, sterile aeuas; vbi hortorum pratorumq; amoena, macri nunc cespitis gleba.*
vbi

vbi aurum & gemmae, vix neglectae, e-
 liamenta ferri. Disces deinde taque
 lum verè, Nihilote opulentiorum &
 rem excipiet terra, quàm à matrumania
 acceperat vtero. nudum hic te de-
 derat, nudum illa excipiet, inue-
 stem, inornatum, naufragum. Di-
 sces denique ab his vilibus peri-
 turisque ad calorum magna ver-
 ticem tollere, dignumque his sud-
 rem spargere: quòd si qua maior quòd mi-
 riam necessitas presserit, non in-
 glorium sanguinem fundere tan-
 quam semina, caelo, diuire sum, re-
 ponendorum fructuum.

VAnitas vanitatum, & omnia
 vanitas. quid his inorimur? quid si
 Intuere exitum; pœnitebit te ho-
 rum. mors & aeternitas, & alterius
 seculi non morituræ flammæ quid
 loquuntur? quæ si placent, aggre-
 dere seculi huius vana. iam res ipse
 quàm inanes? quàm omni melio-
 re succo viduæ? quàm emedullatis
 robore, nervis, adipe? quàm emar-
 cidat

negle- eida, exsuccida, sanguineque vi-
eindi- taque inanes? intuere singula. au-
lentio- rum & opes quid sunt? quid im-
maru- mania caelo turgentia palatia, su-
te de- dantibus marmoribus, rupium cir-
, inue- cum lecus crustis vestita? hic Nu-
m. Di- midico, Lesbio, Æthiopico, Cre-
speri- tico, Pontico; alibi Niliaco, Basal-
a ver- tico, Indico, Cycladico, Germa-
is sud- nico, Belgico ludente marmore?
maior- quò mihi hæc maculosa varietas?
non in- quò Alexandrina marmora Numi-
e tan- dicitis crustis distincta? quò segmi-
ni, re- na artifice desculpta manu? an ma-
gnum, in marmore videri, qui in
speculo, aut littore cum Poëta po-
eram, cum placidum staret mare?
rimur- quid si ex vna rupe varium stet
te ho- marmor multarum onus nauium,
lterin- aut mille boum imane plaustrum?
e quid adde ab obelisco Thebaico, Ale-
aggre- xandrino, Sphinge, ab Ægyptiis
es ip- Pyramidibus, adeo que Pyramides
melio- ipsas defatigato mari & flumini-
dullat- bus ab terrarum ultimis deporta-
emar- tas: adde porticus superstantibus
cida- mutuo

mutuo columnis, vario omnes
 marmore aut ære diuites: laquea-
 ria etiam auro densè non dicam
 tecta, sed celata, quasi in inuidiam
 & diuitiarum contemptum, aut mu-
 suo lassata opere, dum è versicolo-
 ribus lapidum frustis tanquã do-
 cto penicillo, vetera, nupera, no-
 straque referunt. Dum operosa &
 in pictura modum variata circum-
 litio prætexitur. (guri,

*Non istis olim variabant tecta fi-
 Cum paries nullo crimine pictus
 erat.*

Iam gradus quibus in superiora ni-
 timur, audaci Dædalea fabricatos
 manu, tanquã torno ductos, sinuo-
 sis circumuolutionibus inerrantes,
 hic medio ludentes cylindro, ibi
 superbo margine auroq; grauidos,
 alibi Polycletea, aut Phidiaca se-
 ctione in Onychino aut Carystico
 marmore ad miraculũ varios? quis
 è Thasio monstra marmore sub
 gradibus & columnis gementia, vt
 coelorum iustetacula Atlantes cre-
 das.

das. & diuina reliqua quis enarrabit?

Et quò hæc domino suo? quò regna & prouinciæ, additusque ager agro? O uani! Campus vni domino qui populus cepit angustus est. ita nec prouinciarum, ac ne regnorum quidè terminis cupiditas clauditur. vbicunq; dein amœnior locus, noua luxuria diuersoria exci-
ramus, alibi imposita montibus in-
uallum terrarum marisque; prospectum;
alibi ex plano in montium altitudi-
nem deducimus. quid hortorum ne-
morumq; referam latos gratosque
dominis suis in alienis erroribus lu-
dos? quid superos inferosq; fon-
tes? quid Arabia monstra, quæ bi-
berant aquam vomentia? quid ru-
pes, speluncas, valles, montesq; lo-
cis non suis natos? quid in peregrino
solo siluas, flumina, lacus? quid
ad naturæ inuidiam confitorum ne-
morum in mille figuras portet osani
varietatem, & quid quid ars ual-
lurie laborauit? iam flores pomaq;
ex alieno orbe in nostrum traductas
quid

quid facient? nam quò mihi hæc?
 melioremne possessorem suum
 statuent? aut non maiora cupere
 ab his discet quicumque hæc possi-
 det? aut quid valetudini bonæ,
 quid memoriæ, ingenio, iudicio,
 prudentiæ, constantiæ, fortitudi-
 ni, castimoniæ ex his accessit un-
 quam? poculis aliquis additiõs,
 crapulæ, incontinentiæ, superbix,
 iracundiæ: angustior accessit agra-
 filix non sponte nata, torrentes
 infamni domino ducti, palatia
 quasi in naturæ contemptum, Ra-
 mniseo Mitreõve marmore strata,
 prouinciæ & regna, quidquid nul-
 lis accessionibus, non orbibus
 ipsis explenda cupiditas audeat
 vouere: quidquàmne ebrietati,
 voluptatibus, arrogantix, auaritiæ
 decessit? aut quidquam continen-
 tiæ, modestiæ, liberalitati, pruden-
 tiæ accessit? detractum aliquid vi-
 tiis, accessit virtutibus? Possidet
 aliquis agrum mente non satis in-
 tegra: additus alter restituit men-
 tem

tem
 quan
 cinga
 tur au
 tenui
 frons
 rio a
 quap
 trunc
 morte
 Ho
 ciuica
 tardõ
 nitum
 runt?
 viola
 sunt.
 perte
 dicoõ
 exegi
 ta her
 que v
 heret
 & ger
 aula

tem

tem & hominem suum sibi? nunquam cucurbitæ naturam mutant, cingantur licet gemmis, vinciantur auro. toleravit alter vitam perenni casa spissatis ramalibus, aut fronde congesta, aut gregali tectorio aut nullo inducã, aut effossa quapiam rupe, aut exesæ arboris trunco; addita exin multorum morte prædia, &

Horrea fecundis indeficientia mensis.

ciuicæque suburbanæque domus. tardone insulsoque domino ingenium acuerunt, sapientiam docuerunt? nusquam cardui rosæ, beta viola, quercus lauri, vrticæ lilia sunt. Pannis quisquis obfitus & pertenni sago, pane, & sale, modicoque lacte & aqua non vnum exegit annũ; obuenit inexpectata hereditas, ampla & latè patens, quæ vrbes & prouincias secum traheret: hinc pro vili pallio purpura & gemmæ torques, & vestiendis aula parietibus murice & auro graua,

F

grauia,

grauia, creuitne crescentibus ingenium opibus? nihilo meliorem facit asinum clitellæ adamantinæ, conchyliata strata, Phrygia, Ægyptia, aut Babylonica picta acu, villosa gausapa; quàm stramenta horreo delata, aut rustica depexa manu. Quid si accedant regna & imperia? an ex Neronibus, Caligulis, Heliogabalis, Vitelliis, Antonis, Commodis, Fabricios, Curios, Cincinnatos, Fabios, Æmilios, Scipiones dabis? etiã Phocas post imperiũ Phocas est. & non ferè ignauissimis quibusque deterioribusq; obueniunt angustiiores opes?

Res humanas ordine nullo

Fortuna regit, spargit que manus

Munera cæcâ, peiora fouens;

Ita tamen vt spongias illos faciat postquam affatim biberint.

Iam, non extra hominem suum agri & horti, palatia & vrbes, provinciæ & regna sunt? nisi quod ab his etiam deteriora discas.

Prima

Philosophus Christianus. 123

Prima peregrinos obscæna pecunia mores

Intalit, & turpi fregerunt sæcula luxu

Diuitia molles.

Et dictum verè,

Nullum crimen abest facinusque libidinis, ex quo

Paupertas Romana petit.

Licentiæ enim materies, auaritiæ, fastus, cupiditatis, opes sunt. à quibus prudentiam, continentiam, fortitudinem nemo didicit: didicit arrogantiam, molles animos, alienum torum: hausitque metus, diffidentię & æmulationis semina. hinc illę voces,

Et me quem dudum non vlla iniectæ mouebant

Tela, nec aduerso glomerati ex agmine Graij,

Nunc omnes terrent vmbra, sonus excitat omnis

Suspensum, & pariter comiti que oneri que timentem.

Cùm illum, ante opes, non tela vibran-

vibrantia, non arietata inter se agmina agminis densi, non urbis impulsa fragor territaret, aut de statione moueret.

Quantos deinde, omni historia teste, vidimus regnorum accessionibus è Curiis Neronis, ex Alexandris Darios. nullos è Neronibus & Dariis Curios aut Alexandros factos; ita ferè cum potentia crescunt adeoque nascuntur vitia, vt opibus congenita credas, fecundasque has vitiorum esse matrices. Sanè egestati, vt voluntas suppetat, negata sceleribus materia est.

Et tamen vt aliquid diuitiis concesserimus, ac nescio quid illis felicitatis inesse; quamdiu concessis aut improbo labore partis fruimur? quis sæculum spondeat? qui medium? quis annos decem? qui vnum? quis mensem, adeoque diem? Et quæ hæc felicitas tam volubili rotæ, tam incertæ insistentis? Quid, quòd nullo non temporis

moriatur? quoties enim vite pars aliqua demitur, morimur; & tunc etiam cum crescimus, vita decre- scit. Ut enim clepsydram non ex- trema arena exhaurit, sed quid- quid ante defluxit: ita ultima hora qua esse desinimus, non sola mor- tem facit; sed sola consummat. tunc ad illam peruenimus, sed diu venimus: ita dum viuimus mori- mur, crescendo decrescimus, no- nosque auctus noua comitatur de- cecio, incrementis noua socian- tur, decrementsa paria, vt quantum accedit, tantum ipso momento decedat: nisi quod propiores sem- per termino sumus. Nam licet ad mortem extrema hora perueniat, accedunt tamen omnes. hinc illud est,

Vive memor leti. fugit hora. hoc quod loquor inde est.

O inanes cogitationes nostræ! quousque tam fragili felicitatem metimur? viuimus. & immergi- mur opibus vt æternum possessuri:

Hic nullo sine beatus

Componit opes, gazis inhians,

Et congesto pauper in auro est.

Ille aduectit veteribus opes novas,
 & antè mors finem rebus, quàm
 cogitationibus facit. Etiam in ipsa
 morte, si quid alterius morte ac-
 cesserit, lætabundi nuntia accipi-
 mus. ô stolidi! cui hæc accessio? an
 comites speras opes, & ne in com-
 mitatus eas, aurum paras? gem-
 ma fors cinget latus? hortine, ne-
 mora, fontes, & seruorum agni-
 na densabunt dominum? fallaces
 spes nostræ! nudi nascimur. Et
 mox regna nos non capiunt. nudi
 rapimur è medio magnarum cogi-
 tationum & moliminum. nudi si-
 stimur iudici parcere in illa hora
 nescio: hodie, cras, incertum an
 hæc hora. & tanquam æternaturo
 inhiamus auro. Nascimur, mori-
 mur, nulla aut diuitiarum aut præ-
 rogatiua generis, nec ab impari-
 pendemus vberè: nisi quòd pluri-
 mum diuite manant lacte, quæ
 paupe-

paupere integuntur panno. fove-
mur exinde pannis, cunis, fasciis,
& quod infantie ac pueritie est,
opum generisque ignari, pares de-
currimus. nulli hic fastus, bullæ
& aues, inequitatæ arundines, &
nutricum genua quod discrimen
dabunt? admonit mors iaculum,
pares cadimus, tam vilibus tegan-
di quàm nati. intermedia tempo-
ra quanta sunt? quàm torrenti si-
milia, fumo, vento, sagittæ, nu-
bibus?

Et hæc sunt illa magna. quæ cal-
canda & premenda natura dedit,
propter quæ calcamur & premi-
mur. propter quæ nunquam pacem
gerit ferrum. propter quæ orbem
totum cædes inambulans, nulla-
que crudelitas modum statuit, nul-
la nonit. propter quæ occisarum
gentium gloriosa scelera in trium-
phum ducimus, propter quæ al-
terno natamus sanguine. hinc fur-
ta & rapinæ priuatim vetitæ,
publicè iubentur; & quæ clam

commiffa publicè luenda sunt, lau-
damus palàm; quæ noxia & mon-
ftruofa à fingulis, ea ab vniuerfis
facta prædicamus. Quid quòd &
venales inuicem facti? primum e-
nim fummumque quod quarimus,
non quale eft, fed quantum. Ad
mercedè pij, ad mercedem impij,
honestà, fi qua spes lucri, fequi-
mur: in contrarium transitori, fi
plus scelera promittant. etenim

Rem facias. rem

*Si possis, rectè: si non, quocunq;
modo rem.*

Et à prima iam tum ætate decanta-
ta hæc à nutricibus, inculcata à pa-
rentibus creuerunt nobiscum:

*Querenda pecunia primum est
Virtus post nummos. De moribus
ultima fiet*

*Quæstio. Quot pascit seruos, quot
possidet agri*

*Iugera, quàm multa magnaque pa-
ropside coenat:*

*Quantum quisque sua nummorum
seruat in arca,*

Tantum

Tantum habet & fidei.

Et non iam

Auro pulsa fides, auro venalia
iura,

Aurum lex sequitur? mox sine le-
ge pudor.

Vnde hæ frequentatæ non ab vno
aut plebeiorum infimo voces,

Sine me vocari pessimum, vt diues
vocer.

Non quæ & vnde; quid habeant
tantum roga.

Aut diues opto viuere, aut pauper
mori.

addamus & illas, ne quid desit ad
omnem fatuitatem:

Benè moritur, qui dum moritur lu-
crum facit.

Quid quòd ab opibus vnumquem-
que metiamur? hinc illa,

An diues, omnes quærimus? nemo,
An bonus.

Vbique tanti quisque quantum ha-
bet fuit.

inops est, & angusta re familiari
pauperem vitam degit: impru-

F 5 dens

dens est & ignarus humanarum rerum. accesserunt opes, quocumque Oceano, quacumque via delata, quae iniqua nihil admodum interest; momento prudens est, momento acclamant

Euge, omnes. omnes bene mireritis res.

Et ipse iam dives

Aspice & haec, si forte aliquid decoctius exit.

Ita momento nobili metamorphosis est fatuo sapiens factus est.

Omnis enim res

Virens, fama, decus, divina humanaque pulchris

Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, iustus, sapiens, etiam & Rex,

Et quidquid volet.

Nec quenquam reperies,

Lusco qui possit dicere, Lusce.

Neminem qui audeat ne in amicum quidem aurem:

Dicis que faciesque quod ipse

Non

*Non sani esse hominis, non sanus
iuret Orestes.*

Vno contrà ore laudant omnes.
ab vnus antè stolidi voce pendet
turba. & vbicunq; lucri spes, eunt
hęc voces ad gratiam & aures com-
positę;

Nunc non è manibus illis,

*Nunc non è tumulto, fortunataque
fauilla.*

Nascentur viola!

Quis tantis clamoribus tanquam
fautis acclamationibus exsurdato
salubria insufurret verba? aut quis
audiat monentem? imò quis non
rideat. Et hęc fatuitas non est?
non extreme hęc dementiæ, signa
nouissima sunt? nam quid interest
inter hanc insaniam & eam quę à
medicis curatur? nisi quòd hęc
morbo laborat, illa fatuis opinio-
nibus; altera furoris causas suxit ex
ægritudine, altera animi inualitu-
do est, eo infelicio, quo minùs cu-
rationem admittit. nam illam me-
dicam etiam vi admota curamus;

F 6

& no-

& nolenti nigram bilem subducimus: hæc monitis præceptisque curanda est. Quæ si noster æger non admittit, frustra medicationi insudamus. Maximè cum totis ostiis admittit laudatores, non exclamet,

*Egregium cum me vicina dicat,
Non credam?*

Et huic sanè frustra ex aduerso inclames,

Nequidquam populo bibulas donaueris aures.

Tecum habita, ut noris quàm sit tibi curta supellex.

Nam cum ex opibus virtutem videamus metiri, quid speres? ô fatui! quouique illam auro pensamus? an etiam qui pedibus æger est, qui oculorum altero orbatus, qui que in solidum: obuenientibus diuitiis lumen recipiet, valebit pedibus? nam si ingenium & sapientiam, cur non magis valetudinem bonam commensuramus opibus? Stulti, si non videmus nullis

nullis externarum rerum accessio-
nibus, animo quidquam posse ac-
cedere: nisi vt ab his discat plura
appetere, maioreque quàm antè
tenebatur, prematur egestate. Ita
post Darium & Indos pauperior
Alexander est, scrutatur maria i-
gnota, in Oceanum classes mittit
nouos orbis piscaturus: vt iam
quod naturæ satis est, homini non
sit: cùm inuentus sit qui concupi-
scret aliquid post omnia. Et ille
modò vnus anguli nec magni do-
minus, post Lacedæmona & Athe-
nas, Græciamque seruire iussam,
Europæis primùm cladibus, inde
orbis totius eruditus, de tantis ter-
rarum finibus per suum nunc redi-
turus, qui per alienum iuerat or-
bem, tristis est & ingemiscit super
angustis naturæ terminis: vt videas
maiolem etiam cupiditatem regna
accendere, crescereque ex copia
desiderium. vis causam? plus in-
cipit habere posse qui plus ha-
bet.

Et confer inter se pauperem & diuitem. intuerere vultus. minus videbis sollicitudinis in illius vultu, minus in fronte rugarum, minus altorum cogitationum. hinc sapius & sincerius pauper ridet. nulla enim curæ torquent animum. quod si quæ incidant, instar nubium leues transeunt. diuitum ferè hilaritas ficta est, gravisque & suppurata tristitia. eoque non rarò grauior, quo frequenter non licet palam esse miseris: sed inter arumnas cor exedentes mentiendus vultus est, oreque oculisque ridentibus concoquenda infelicitas est: & cum damna acceperis, lucra mentienda sunt. vt non immeritò Lyricus pro paupere cecinisse videatur,

*Non istic obliquo oculo mea com
moda quisquam*

*Limat, non odio obscuro morsuque
venenat.*

Nec minus verè diuiti,

*Perdidit arma, locum virtutis de
seruit, què*

Scm

Philosophus Christianus. 135

Semper in augenda festinat & ob-
ruitur re.

Subduc te his opibus anime.
quid times? paupertatem? at pau-
per

Non est, cui rerum suppetit usus.
Quid heres? & morosiores anxius
voluis cogitationes?

I bone quò virtus tua te vocat, &
pede fausto

Grandia laturus meritorum pra-
mia, quid stas?

Non potes? eripe te. vasaque ali-
quando collige. nimis multum tem-
poris sparsimus, nimis in hoc freto
iactamur. moriamur in portu. ne-
mo huic Neptuno securus fedit.
perimit dum ludit: nemo huic alto
se tuto credidit. vbi à terra te sub-
duxeris, fluctus te manent & tem-
pestas sequa. quoque magis prouectus
fueris, eo sauior iminet. Contem-
ne has opes sperantibus meliores
quam assecutis? Si quid enim in il-
lis esset solidi, aliquando impleret?
nunc haurientiū sitim concitant,

nes

nec cupiditati terminus est. Congerantur in te quidquid Claudij Narcissus, Neronis Massa, Domitiani Purthenius possederunt: ultra Salomonis thesauros fortuna te prouehat, & eò te deliciarum & opum perducatur, ut terram marmoribus, auro laquearia parietesque abscondas, & non tantum habere tibi liceat, sed calcare diuitias: accedant statum ac picturæ, & quicquid ars vlla luxuriæ laborauit: maiora cupere ab his discas. Imensum enim opinio desiderat, cum naturæ desideria finita sint. atque hinc vnus

*Ista sibi introrsum & sub lingua
immurmurat, O, si*

*Ebullet patruj præclarum funus,
& ô, si*

*Sub raistro crepet argenti mihi seria,
dextro Hercule!
nec minùs alter,*

*O, si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc de-
normat agellum?*

O, si

Philosophus Christianus. 137

O, si urnam argenti fors quis mihi monstret?

Addam ego. Verum quis scit an non hic dies in medio diuitum harum cogitationum vltimus sit? sane vt non sit, propè ab vltimo est. vt benè Lyricus,

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

& eleganter in re nostra alibi.

*Quid vici profunt, aut horrea?
quidve Calabris*

*Saltibus adiecti Lucani, si metis
orcus*

Grandia cum paruis, non exorabilis auro?

Et nos interim vetera nonis cumulamus, tanquam semper victuri. Permitterem, si meliorem diuitiæ facerent: faciunt deteriores, cum explicaram secum omnium scelerum materiam trahant. Benè Phocion, roganti quid sibi soli auri misisset talenta centum: cum Alexander reddidisset, vnum se illum inter Athenienses bonum virum iudicasse:

dicasse; respondiſſe narratur, Per-
 mitte me in poſterum bonum vi-
 rum eſſe; reddiditque talenta. be-
 ne Diogenes, In opulenta domo
 locum virtuti deeſſe. bene Socra-
 tes, Aureum diues mancipium eſt.
 & Habentur à diuitiis diuites, non
 habent. vt enim febres hominem
 ſic diuitiæ tenent.

Quòd ſi propiùs etiam aurum
 intueamur, quid illo foediùs, quam
 diu merſum & inuolutum cœno
 ſuo latet? quid obſcurius, quando
 per longiſſimorum cuniculorum
 tenebras educitur? quid dum à fax-
 ce ſua ſeparatur, informius? opifi-
 ces intueamur, quorum manibus
 ſteriles hęc terræ glebæ perpurgan-
 tur, videbis quanta fuligine obli-
 nantur. iam terra ipſa quanta cura
 aurum omne abſcondit? nos illud
 in lucem efferimus, nos periculo-
 rum tam multiplicium cauſſas &
 instrumenta, deiecto terrarū pon-
 dere, exuimus; nec erubescimus
 ſum.

summa habere, quæ fuerunt terrarum infima.

Quòd si in gloriam, ituramque in posteros, adeoque æternaturam famam oculos coniecero, maior à contemptis quàm cumulatis opibus gloria venit. Non omne potentissimorum quorumcunq; argentum aurumque millies conflatum est? Tuberonis interim, Curij, Fabricij fœdilia omnibus sæculis vident. Iam quotusquisque non præferat Heliogabalis Scipionem, Regulum, Menenium, quibus populus Romanus dotem, colonum, funeraria dedit? Et quid refert quantum habeas, modò naturam paucis explendam dimittas pacatam.

Vel dic, quid referat intra

Naturæ fines virenti, iuger aceruum, an

Mille arec. at suave est ex magno collere aceruo.

Dum ex paruo nobis tantum dem haurire reliquas.

Cur

Cur tua plus laudes, cumeris granaria nostris?

Vt tibi si sit opus liquidi non amplius vrna

Vel cyarbo: & dicas, Magno de flumine malle,

Quàm ex hoc fonticulo tantumdem sumere.

ecinit eleganter & verè, nec minus acutè,

Millia frumenti tua triuerit area centum,

Non tuus hoc capiet venter plus quàm meus.

Neque interim vniuersas opes tollo. sed cum Poëta

Mensura tamen qua

Sufficiat census, si quis me consulat, edam.

In quantum sitis atque fames & frigora poscunt,

Quantum, Epicure, tibi paruum suffecit in hortis,

Quantum Socratici ceperunt ante penates.

Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.

Philosophus Christianus. 141

Nec Croesi fortuna vnquam, nec

Persica regna

Sufficient animo, nec diuitiæ

Narcissi.

Tacerem, si has sæculi opes non
sequeretur pœnitenda. At illæ sunt
propter quas ignibus plurimum
addicimur nunquam morituris,
propter quas sudamus, noctes in-
somnes ducimus, vitam erogamus.
illæ sunt propter quas stabimus tre-
muli, conscientia pulsante, demo-
ne minitante, Angelo accusante,
fociis detestantibus, iudice dam-
nante. Quò mihi tunc argenti au-
rique talenta in sæcula seposita?
abierunt. Quid additi nemoribus
colles, propugnacula fluminibus,
vineta pascuis? fuerunt. Quid pa-
latia palatiis inædificata? quid mar-
moribus superstantia marmora?
transierunt. quid hortorum fon-
tiumque ludi? quid amicorum &
famulorum exercitus? perierunt.
Et non quidquid hic illustre, ma-
gnum, vanum, in quò prima que-
que

que ingenia luserunt ad miracu-
lum, fuit, cum essent? Quare tu co-
gita prater animum nihil hic esse
magnum. Cui magno nihil ma-
gnum est extra conditorem suum
Deum. hunc imitare, sequere. an
fors pudeat Deum sequi? intueri,
quanto hic auro, gemmis, purpura
circumfulserit, quanta nemora,
hortos, agros, fontes, flumina, ma-
ria numerauerit, quam laxa lata-
que terrarum spatia occupauerit,
quot horrea cellasque impleuerit,
quantum auri argenti que conua-
sauerit, quantum gemmarum pi-
scatu ceperit, quantum provincia-
rum, regnorum, opum possederit.
Sin spreuisse illa & tantum non
pedibus calcasse, ac paupertatem
delegisse videris, quid haeres in de-
lectu? melius esse debuit quod
delegit Deus, qui errare, qui falli
in delectu non potest; homo po-
test, & plurimum solet. deteriora
ergo Deus non delegit. humani
ingenij delectus hic est, qui rerum
igno-

ignora

in Dec

elegit

nusque

delectu

Quid d

non po

misque

stis? er

eterno

ctore st

error l

certa p

certoru

ingens

damna

in med

lectus e

has are

vias De

tiam ar

pueriq

ingres

iter fib

ma, ad

tem it

igno

ignoratione labi solet. ignoratio
in Deo nulla est. meliora proinde
elegit Deus, tutiora, certiora, mi-
nusque pœnitenda. imitare. Deus
delectus huius dux & comes est.
Quid dubitas Deum sequi? errare
non potes. opulentis, auroq; gem-
misque suis grauidis vestigiis insi-
stis? errare potes, & errore errare
eterno. in diuinis semitis tãto du-
ctore stratis, tanto prælibatis, nullus
error ludere potest. Quid hæres?
certa præpone dubiis. nam & in-
certorum in hoc delectu ductuque
ingens periculum, nec reparanda
damna sunt; maximè vbi æternitas
in medio est, vbi de pereñitate de-
lectus est. quid times? non delegit
has arentes estuq; geluq; torridas
vias Deus solus tenella virgines e-
tiam ante ingressum alterius ætatis,
pueriq;, ingentibus easdẽ animis
ingressi, à diuitiarum contemptu
iter sibi strauerunt ad cœlorum pri-
ma, ad famam in omnem æternita-
tem ituram,

Sin

Sin obdurare pergis, & graue
est tibi vel lento sequi gradu, tan-
tis passibus ausuque ad summa pro-
perantes; audi saltem monentem
Senecam densa etiam tum gentili-
tia errorum nube tectum, & ad
Deum te ducentem,

*Aude, hospes, contemnere opes, et
te quoque dignum*

Finge Deo.

*Nemo alius est Deo dignus quam qui
opes contempsit. Potuit aliquid for-
tius è Christiana penu? aut poten-
tius emitti iaculum è Christiana
pharetra? potuit ad Euangelico-
rum consiliorum adyta propius ac-
cedere? Indigni ergo Deo Seneca
iudice qui opibus inuigilant pa-
randis, nulla copia possessorem
suum saturantibus, qui opibus in-
cubant seruandis, qui prudentiam
virtutesque reliquas metiuntur a-
ro, qui felicitatem voluptatemque
diuitiis estimant: cum solos Deo
dignos diuitiarum contemptore
statuat Seneca. pergit deinde ami-*

grane cum monere: Subduc cervicem in-
i, tan- go. semel illam incidi, quam semper
a pro- premi satius est. Si te ad privata re-
entem tuleris, minora erunt omnia, sed af-
entili- fatim implebunt. ac nunc plurima
& ad & vndiq; ingesta non satiant. Vtrum
opes, & autem manus ex inopia saturitatem
dabo in paupertate saturos, nec vl-
tra desiderantes: raros aut nullos
reperies in opibus. audi eundem.
id for- Ille ingentis animi est, qui diuitias
poten- circumfusas sibi, multum diuque mi-
istiana- racus quod ad se venerint, ridet, su-
gelico- asque audit magis quam sentit. mul-
biusac- tum enim, non corrumpi diuitiarum
beneca- contubernio. magnus ille est qui n-
nt pa- diuitiis pauper est; sed securior qui
fforem caret diuitiis. Hanc securitatem
bus in- plerique abitantur a solo Euange-
entiam- lio diuitiarum contemptui conces-
tur a- sam; & eandem a Philosophi men-
em qu- te videmus. adiungamus alterum:
os De- Is maxime diuitiis fruitur, qui mi-
ptore- nime diuitiis eget: qui eget, timet
de ami- pro illis. Nemo autem sollicito bono
cau- fruitur.

G

Adda-

Adamus Stoico Epicurum, quo
 minus pudeat discere & imitari,
 pudeatque non sequi voluptatis
 magistrum in diuitiarum arena, vo-
 luptatis arena. *Si vis diuitem facere
 non pecunia adijciendum, sed cupida-
 ribus detrahendum est.* Discamus hi-
 magistris, quàm iucundum sit, ni-
 hil poscere; quàm magnificum,
 plenum esse, nec ex fortuna pen-
 dere; sed se sibi fortunam suam
 statuere. quāto enim gloriosius est
 à se petere quod satis sit, quam
 fortuna; tanto vilius dubia illius
 exspectare & fortuita dona. nam
 vt quàm largissimè infuderit, non
 hic fors vltimus dies erit? & vt non
 sit, propè tamen ab vltimo. Pergit
 Epicurus. *Multis parasse diuitias
 non finis miseriarum, sed mutata
 fuit.* Vt enim nihil differt, agrum
 in ligneo, an in eburneo, & aure
 colloces lecto; quocumque enim
 illum transtuleris, morbum suum
 secum trahit; ita nihil interest,
 geramus in hoc an in illo opus
 augme

augmento constituatur. Malum
suum ipsum sequetur: à quo illum
diuitiarum aut accessio aut appe-
tentia non liberabit; liberabit, si
illas contempserit, si calcare didi-
cerit. Magnam enim talis morbi
partem sustulerit. Ferè namque
aegritudinum causa opes sunt, à
quibus ingentia manant animi
vulnera, & quæ non extremam cu-
tem, sed præcordia feriunt & de-
pascuntur intima. Ex his

Liur tabificum malis venenum,

Intactis vorat ossibus medullas,

Et totum bibit artubus cruorem.

Ex his sunt qui

*Sollicitant remis freta cæca, ru-
untque*

*In ferrum: penetrant aulas & li-
mina Regum.*

*Hic petit excidiis urbem miserof-
que penates,*

*Vi gemma bibat, & Sarrano dor-
miat ostro:*

*Condit opes alius, defossoque in-
cubat auro,*

G 2

Exilio-

Exilioque domos & dulcia limina ram,
mutat, enim

Atque aliopatriam querit sub so- tero m
le iacentem. bil auj

Intuere deinde vultus talium serabi
semper attonitos, inter spem me do ver
tumque varios, inter sollicitas cu prode
piditates & amittendi timorē du sum?
bios. Quantò certius securiusque
viuunt, quos nulla auri aut parati Sed
di auiditas, aut amittendi metu
vrget? quàm placidos dies ducunt Quo
quàm pacatas noctes? & intuere
vultus eorum, qui securitatē men Fri
tisque tranquillitatem ex valido
opum contemptu natam, non al vbi m
Epicuro aut Stoico, sed ab Euanatura
gelio didicerunt. Vide, quàm late confix
supercilio, quàm exporrecta fron tentis
te, quàm ridentibus genis, non di nuem
cam abeuntes opes dimiserint, se cadau
in sinum prouolantes, & impor qua &
tunè se ingerentes repulerint: pol mitte
sensis etiam se exuentes, quò expe onera
ditiores forent ad destinata etel mus o
nitatis metam; ad quam nemo ad niti sa
rur

ram, gemmas, aut opes tulit. Sicut
enim egressus est diues nudus de v-
tero matris suæ, sic reuertetur, & ni-
hil auferet secum de labore suo. Mi-
serabilis prorsus infirmitas, quomo-
do venit, sic reuertetur. Quid ergo
prodest ei quod laborauerit in ven-
sum? Bene in hanc rem Poëta:

Eccle-
siastes,
cap. 5.

Sed cuius votis modò non suffece-
rat aurum,

Quod Tagus & rutila voluit Pa-
stolus arena,

Frigida sufficiet velantes ingui-
na panni,

vbi mors accesserit, & nunquam
saturando iaculo diuitem suum
confixerit. nam quid aliud in po-
tentissimo quoq; speres quàm te-
nuem pannum, audeo, & vilem,
cadaveri integendo, terræque, è
qua & in quam nati sumus, com-
mittendo? Cur igitur superuacuis
oneramur? non promptiores su-
mus onere discussio? aut sub inge-
niti sarcina gementibus leuius iter

aut fors aliquādo finis & terminus
 cupiditati est? bene Stoicus noster
Qualis series causarū ex quibus nas-
scitur fatū, talis est cupiditatū, alte-
ra ex fine alterius nascitur. Seca,
 victoriā cogitas; siste si pacem, si sa-
 lutem amas. monet nos Gentium
 Doctor: *Qui volunt diuites fieri, in-*
cidunt in tentationē & in laqueū dia-
boli, & desideria multa inutilia & ne-
cina, quæ mergūt homines in interitū
& perditionem. Radix enim omnium
malorū est cupiditas. Fortius etiam
 innotat iacobus: *Agite nunc diui-*
tes, plorate ululantes in miseris ve-
stris, quæ aduenient vobis. Diuiti-
estra putrefacta sunt: & vestimen-
ta vestra à tineis comesta sunt. Au-
rum & argentum vestrum arugina-
uit: & arugo eorum in testimonium
vobis erit, & manducabit carnes ve-
stras sicut ignis. Theaurizastis v-
obis iram in nouissimis diebus. Eg-
 hęc si dicerem, quantis in me ani-
 mis exsurgere diuites, & fructus
 huius potentes? Apostoli verba
 sunt. Mentiri non didicit, fallere

2. Tim. 6

iacob. 5.

nescit. Discute proinde seruis indagator moniti huius verba. Quid si accesserit Dominus non iam interterminator, sed sponsor? Nemo est qui reliquerit domum, aut agros propter me, qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, & in saeculo futuro vitam aeternam. Etiam praemia Christiano, & centenarium foenus, centenarias vsuras, & nullo fine terminandas, beataque aeternitate concludendas videmus; & inhiamus auro? nec calcamus opes antequam ab iisdem protearamur? Audet sine Euangelio, sine interminatione sequuturae mortis, sine metu ignis aeterni, sine sponcione remunerationis in omnem aeternum perennatura, Epicurus e voluptuaria cathedra, Seneca e Stoica disciplina opes contemnere, & Christianus post illa diuitiis incumbet? aetatisque partem bonam, non & maximam, impendet illi? illi vota, illi fors etiam cadent lacrymae, & alte ducta suspiria

insomnes dabunt noctes? nimium

*Ploratur lacrymis amissa pecunia
veris;*

At Deo virtuteq; sceleribus amissa,
vix etiam dum

Vexamus oculos humore coacto.

Et ridet Epicurus, ridet Stoicus, &
indignos iudicant Deo diuitiarum
amatores. & Christianus, qui phi-
losophos tam altè sine premio cin-
ctos, tam Christianè sine futuro-
rum spe aut metu palliatos videt,
industriam suam omnem, ingeni-
um omne erogabit auro? non &
anteponet Deo suo, vt iam aurum
illi Deus? nam quis non de prae-
rogatiua censeat illi cui plus vigila-
tur, plus laboratur, cui & profu-
sior profluit sudor, & sollicitudi-
nes eunt, spesque metusque am-
pliores? cui dierum pars maxima
conceditur, noctium maxima? non
cui plus vltronei obsequij, plus et-
iam venerationis damus? cuique
plus spontanei largimur laboris,
plus

plus etiam amoris? obsequia nam-
que laboresque sponte impensam
venerationis amorisque certissi-
ma testatio sunt. Qui ergo vali-
dius parandis incumbit opibus,
auroque corradendo quam Deo,
non ille tibi auro postponit Deum?
nam quem quisque censeat serui
dominum? non cui plus ille sudat,
alget, aestuat? cui plus operæ redit
in orbem? cui famulatur pronius
certiusque? eadem de auro Deoq;
cogita. Vide deinde quam indi-
gnum, aurum præferri Deo, terræ
aliquam metallicam egeriem con-
ditori factorique suo Deo. Et ta-
lem quis dignum arbitratum Deo,
aut sponsonibus illius æternis, cui
omnis de opibus currit labor: cui
nullus, aut sanè non nisi postremus,
Deo manat sudor? è signo rem-
metire, è militari tessera militem.
ita olim hederatum esse, Libero
Patrilitasse; populum aut oleastrum
aut apium capite prætulisse, Her-
culi se sacrasse; spicis coronatum,

Uidi se dicasse fuit. Nec ullam tunc gratiam floris, nullam letitiam frondis, nullum aut cespitem, aut palmitem non alicui capiti inuenies consecratum. Ita singula propè, facta fuerunt signa sacrationis alicuius dicationis.

Post Euangelium verò vulgatum, nullum veræ virtutis & celestis semitæ indicium certius, quam opes contempsisse, non habitas nunquã ambiuisse, concessas spreuisse, vltro oblatas neglexisse, denique totum se illis Christi exemplo exuisse; qui se cœlorum opibus exuerat, vt nos, post diuitiarum illucæculi huius contemptam, illis, meliore iam sæculo, felici demutatione indueret. Quæ si ductorem monitoremque pigeat in illarum contemptu sequi, quid reliquum erit nisi vt excludamus celestium possessione spretarum opum pramio? nam quid sperem à remuneratore Deo, si contemne-
re recusem illo duce in salutem, quod

quod & prior ille delegit in exem-
plum, delegit in sequelam; & Phi-
losophi etiã affectauerunt siue pro
gloria in famę & prudentię osten-
tationem, siue pro commoditate
in quietem, siue pro solidę volu-
ptatis fruitione in documentum.
Et sanę quid responsuri sumus in
die Domini magno, si tantum nos
pigeat erogare pro vero & æterno,
quantum illos non pœnituit pro
temporario? aut non erubescat
Christianus, si ab Epicuro & Stoico
in diuitiarum vocetur contemptũ
tanquam ex æquo, Christo in pri-
mis præeunte, ducente, & de æter-
na præmiatione spondente? ma-
gis etiam illo iudice, cuius iudiciũ
in suos non in compede aut pileo
vertitur, sed in eternitate pœnę aut
salutis. • ius seueritati declinadę,
aut liberalitati consequendę, quid
magnum aut asperum, quod non
lubentes hilaresq; amplectamur?
maximę illo de conditionum in se
expertarũ, calcatorumq; vestigiorũ
simili-

similitudine in contemptum diuitiarum prouocante, sub certissimis sponsonibus retributionis æternæ?

C A P V T I V.

HONORES. *Veros sectari hic asuesces, cum intutam seculi dignitatum videris possessionem, infidas sponsones, infames exitus, & sanguine plurimum nobilitatos. Ita facilis ex alto lapsus, certior in plano statio est. Et celsa cum ruinam ferè minentur, tum rarior ex humili casus est. è quo, sicco oculis, quisquis stetit, insanos per prærupta reptantiū risit conatus præcipitio proximos, & infelici plurimum sine funestandos. Ille felix cuius omnis sudor cælo fluxit, æterna dignus gloria: solasque caelestes circumspexit dignitates, quibus natus; contempsit reliquas; risitque inanes cogitationes magna in perituris sperantium, cum possent satiari æternis.*

DE